VIIKONVAIHDE

PASSIPAIKALLA

Omaan käyttöön

Juha Sipilän valinta on lopulta helppo selittää. Keskustan puoluekokousväki halusi vaihdoin puheenjohtajan omaan käyttöön.

Neljä kertaa peräkkäin puoluekokous joutui vain kannattamaan istuvaa pääministeriä. Kaksi vuotta sitten se pääsi sentään pääministerin valitsemaan. Mutta aidosti keskustapuolue sai valita puheenjohtajansa viimeksi 1991 Porissa. Silloin kävi hyvin.

Jos **Mari Kiviniemi** olisi vaalien jälkeen omaksunut väyrysläisen taktiikan ja nöyrtynyt kiertämään kaikki Suomen kunnat, hänet olisi Rovaniemellä valittu riemusta kiljuen uudelleen.

Kiviniemi jäi vaalitappionsa jälkeen kotiin mököttämään. Jos on puhunut **Angela Merkelin** kanssa saksaa, ei jaksa kuunnella Iittalan ihmisten murheita.

Totinen eläkeukko

Paavo Väyrynen ei kuntakierrosta itse keksinyt. Piirsin joskus kartan **Urho Kekkosen** kalenterien perusteella 1956 vaalien edeltä. Ne on julkaistu **Ari Uinon** toimittamassa kirjassa Viidesti pääministerinä.

Paljon valkeita läikkiä ei jäänyt, vaikka tiet olivat surkeat ja Kekkonen istuva pääministeri. Väyrynen on eläkeukko, mutta ei Kiviniemelläkään ole eduskuntavaalien jälkeen ollut tähdellistä tekemistä.

Rovaniemellä puhujamestari Väyrynen kaatui lopullisesti omahyväiseen esittelypuheeseensa. **Johannes Virolainen** olisi kysynyt: ”Sie taijatkin, Paavo, olla itsetietoinen tosissasj!”

Väyrysen tulisimmat kannattajat ovat yhä varmoja, että tämä vielä kutsutaan. Suomella on edessä niin kovat ajat, että pääministeriksi on pakko nostaa kokenein.

Näköpiirissä ei kuitenkaan ole aikaa, jolloin keskustalaisella olisi kysyntää pääministeriksi. Edellinen kuiva kausi oli 1977–1991, jolloin keskusta tuomittiin auringonlaskun puolueeksi. 14 vuoden kuluttua Väyrynen on nuorekas 80-vuotias, joten odotellaan.

Runebergin hengessä

RKP:n uusi puheenjohtaja **Carl Haglund** pääsee pikatahtia ministeriksi. Hän ei ole ensimmäinen puolustusministeri, joka ei ole käynyt armeijaa. **Elisabeth Rehnin** (r.) gloria on ikimuistettava esimerkki.

S**tefan Wallinille** (r.) jäi puolustusministerinä öykkärin maine. Hän keräsi armeijan leikkauksista kaikki synnit piikkiinsä, vaikka koko hallitus niistä tietysti vastaa. Kun valtiovarainministeriö käskee, everstit tottelevat ja sektoriministeri kantaa vastuun. Niin demokratia toimii.

Oheistuotantona mediaan levitettiin muutakin Wallinin mainetta saastaavaa, johon normaalioloissa kukaan ei olisi puuttunut.

Ministerinvaihdos on suunniteltu heinäkuun viidenneksi päiväksi. Onko kyse huumorista vai ruotsinkielisen ankkalammikon ylikorostuneesta tyylitajusta?

Runeberg julkaisi aikoinaan runon Heinäkuun viides päivä. Siinä vänrikki Stool johdattaa nuoren runoilijanalun kesäpäivänä Näsijärven rannalle, kuvailee maiseman hehkua ja kuiskaa hymyillen: ”Maan eestä kuolisitko tään?”

Mielenkiintoinen kysymys armeijaa kokemattomalle puolustusministerille.

Äidinkullat asialle

Menneen vuosituhannen lopulla sain perhepoliittisista syistä muutaman kerran etuoikeuden päästä vielä oikeisiin heinätöihin. Isännän mielestä hevoset syövät mieluiten seiväskuivatettuja heiniä.

Ihmettelin talon heinäseipäitä. joissa saattoi olla 5–6 tapinreikää. Eikö luoko saa täälläpäin lainkaan kuoleentua?

Isäntä kertoi ostaneensa seipäitä läheiseltä työlaitokselta. Sakkojaan lusivat vangit olivat käyttäneet kairaa luovasti.

Tuli mieleen, kun arvokas työryhmä esitti opetusministeri **Jukka Gustafssonille** (sd.), että jälki-istuntoihin sopeutumattoman koululaisen tulisi sovittaa sekoilunsa esimerkiksi järjestelemällä kirjastoja.

Kuntien kirjastoissa on jo nykyisin kohtuuton työvoimapula, ja esimiehet keksivät uutta kivaa koko ajan. Miksi ylityöllistettyjen virkailijoiden pitää ottaa vastuu vielä ylilevottomien lasten häiriköinnistä?

Gustafsson hymyili silminnähden vinosti esitykselle. Paljonko tuonkin mietinnön laatimiseen oli yhteiskunnan varoja käytetty?

PEKKA ALAROTU

VIIKON VÄRSSY

Voikukan kulta
harmaantui tuulen kyytiin
melkein kuin salaa
kuusen latvan emissä
punoittaa uusi metsä

JUHA AALTOILA

MT 50 VUOTTA SITTEN - LA 16.6.

Lumisia terveisiä Koillismaalta

Lumisia terveisiä Koillismaalta toi Maaseudun Tulevaisuudelle Kuusamon meijerin isännöitsijä A. J. Viiala pistäytyessään toimituksessamme. Helluntaipyhien välisenä yönä satoi Kuusamossa nimittäin lunta, niin että maat olivat valkoisenaan ja matkalla Kuusamosta Ouluun haastateltavamme kertoi tien varrella Taivalkosken alueella olleen melkein metrin korkeita kinoksia muutamassa pohjoisrinteessä. – Kesä on melkoisesti myöhässä, totesi isännöitsijä Viiala. Kylvötyöt oli viikon alkuun mennessä saatu Kuusamossakin jo suurin piirtein loppuun, vain perunanteko oli hieman kesken.

JAANA KANKAANPÄÄ

”En liikahda täältä mihinkään”, Liisa Heikkilä-Palo kommentoi lomanviettoaan.”Joskus täytyy tulla stoppi. Hoidan puutarhaa ja pidän lomaa taiteen keskellä.”

Ite-taiteen löytöretkeilijä

”Ensi kesänä otan tänne kanoja, systeemit on valmiina”, kulttuuritoimenjohtaja Liisa Heikkilä-Palo kaavailee espoolaisen omakotitalonsa puutarhassa. Kanat pääsevät tepastelemaan Eevan ja Pantterin, nykykansantaiteilijoiden suurten puuveistosten keskelle.

Väinö Ojan veistämä Eeva tähyilee suojakatoksesta, johon illan pimetessä syttyy valo. Myös **Timo Peltosen** valpaskatseinen Pantteri on päässyt kunniapaikalle vanhan ajan komeiden perennojen lomaan.

Kulttuuritoimenjohtaja **Liisa Heikkilä-Palon** löytöretki nykykansantaiteeseen eli suomalaisittain Ite-taiteeseen alkoi viitisentoista vuotta sitten Maaseudun sivistysliitossa.

Harva aavisti, että Heikkilä-Palo kumppaneineen marssittaisi kansan syvien rivien taiteen takametsistä ja liitereistä Suomen hienoimpiin taidemuseoihin.

Taideilmiön äitihahmo

Ite-taiteesta tuli ilmiö eikä vain yhden näyttelyn väärti selkään taputus.

”Yllätyin suosion noususta itsekin aivan suunnattomasti”, ilmiön äitihahmo kertoo.

”Kun ensimmäistä näyttelyä tehtiin Kaustisen Kansantaiteenkeskukseen, ajattelin vain, että jospa tästä nyt selvittäisiin niin, ettei aivan maine menisi”, Heikkilä-Palo kertoo.

Näyttely seurasi toista sitä mukaa kuin taiteilijoita saatiin kartoitettua maakunta kerrallaan.

”Jotakin räjähtävää ja uutta syntyi taiteen kenttään. Ite-taiteessa on särmää ja energiaa, johon ammattitaiteilijatkin suhtautuivat suopeasti.”

Löytöretki jatkuu

Tähän mennessä on saatu suurin piirtein puoli Suomea kartoitettua.

”Löytöretki jatkuu täysillä. Siinä riittää seuraajallenikin elämäntyötä.”

Näyttelyjen ohella on syntynyt paksu pino Ite-taiteen vuosikirjoja, väitöskirja sekä teokset kolmesta Ite-taiteilijasta, joista kuuluisin on Parikkalan patsaspuiston veistäjä **Veijo Rönkkönen**.

Digitaalista arkistoa tehdään koko ajan.

Viime syksynä Maahenki julkaisi englanninkielisen teoksen Suomen Ite-taiteesta. Kansainvälisissä näyttelyissä on oltu mukana useita kertoja.

”Kyllä Suomi on saanut suitsutusta”, Heikkilä-Palo kertoo. Suomi tunnetaan kaikkialla missä nykykansantaidetta vaalitaan.

Oman tien kulkijoita

Heikkilä-Palo luonnehtii tapaamiaan ite-taiteilijoita huipputyypeiksi, joille taiteen tekeminen on elämäntapa.

”Eivät he puhu rahoista eivätkä vaivoista. He ovat hyvinvoivaa jengiä, joka uskaltaa tehdä mitä haluaa.”

Joukossa on monia työelämän taakseen jättäneitä ihmisiä, monet maanviljelijöitä, joilla viimeinkin on aikaa värkätä sitä mistä lapsena haaveilivat.

Uskallusta riittää

”Ite-taiteilija voi veistellä ihania naisia tai tehdä niin ison himmelin, ettei se mahdu kuin autotalliin. Hän vähät välittää siitä, naureskeleeko joku tai mitä naapurit sanovat.”

Ite-taiteesta voi kuka tahansa nauttia tänä kesänä esimerkiksi Lapinlahden Rakkaat akat -näyttelyssä, Parikkalan patsaspuistossa, Pyhtään Arvaa mitä -näyttelyssä sekä Ite-museossa Kokkolassa.

Puusta veistetty juhannusmorsian sulostuttaa Karesuvannon ”maata kääntäviä” juhannusjuhlia, joihin Heikkilä-Palokin aikoo osallistua. Ite Lapissa -tapahtumaan liittyy myös tanssi- ja musiikkiesityksiä.

Enkelin on veistänyt Erkki Junno Kärsämäeltä. Kodissa on myös ortodoksista taidetta.

Urpo Koskelan Hali-Nalle vetää puoleensa Saima-neitiä, kaksivuotiasta lapsenlasta.

Leipää ja kulttuuria

Heikkilä-Palo tulee syyskuun alussa työskennelleeksi täydet 40 vuotta Maaseudun sivistysliiton palveluksessa. Hän oli perustamassa myös kustantamo Maahenkeä, joka tunnetaan muun muassa palkituista luontokuvateoksista.

Kulttuuritapahtumien tuottamisen ohella hänen oma taiteellinen kädenjälki näkyy laajasti graafisessa suunnittelussa, kuten kirjojen ulkoasussa.

Ite-taiteilija vähät välittää siitä, naureskeleeko joku tai mitä naapurit sanovat.

60-vuotias järjestö nojaa alkiolaiseen ja maahenkiseen sivistyskäsitykseen. Jäsenjärjestöistä osa on keskustalaisia, osa sitoutumattomia.

”Kulttuurityö ei voi olla puoluesidonnaista”, Heikkilä-Palo painottaa. ”Ei luonto eikä Ite-taide tunne puoluerajoja.”

Maaseutukulttuurin voimatykki ei ihan helposti sopeudu eläkkeelle jäämisen ajatukseen. ”Pikkuisen kauhistuttaa”, Heikkilä-Palo myöntää.

Ratkaisukin on mietittynä. Hän on luvannut jäädä vuodenvaihteessa Maahenkeen kustantajaksi.

Maaseudun sivistysliitto on voinut Heikkilä-Palon mukaan laajentaa kulttuurityötä olennaisesti EU-varojen ansiosta.

”Kulttuurityöllä on tulevaisuudessakin valtava merkitys maaseudun hyvinvoinnille. Että ihmiset jaksavat elää siellä ja tuottaa meille ruokaa.”

TARJA HALLA

Pyhäjoen töyräältä maailmalle

Oulaisissa kasvaneella **Liisa Heikkilä-Palolla** oli lapsena kova hinku kauneuden perään. Hän ihaili isoäidin puutarhaa, jonka valtaisaa lajikemäärää kyläläisetkin kävivät ihmettelemässä.

Nyt samat mummon suosimat komeat perennat, pionit ja keisarinliljat, kasvavat omassa puutarhassa.

Karjalan Jaakkimasta kotoisin ollut isä työskenteli Rautaruukin työnjohtajana mutta maamieskoulun käyneenä pisti myös talon kaikki maat viljelyksille.

Lapsille oli omat kasvimaat, ja niistä sai kovalla työllä taskurahat.

”Isän mielestä kaikkien piti tajuta, mistä se leipä lähtee.”

Isä ymmärsi myös pikkutytön taipumuksia ja näki vaivaa.

”Kun halusin mennä aikuisten kurssille opettelemaan rottingin punomista, isä tuli minun mukaani ja olimme siellä yhdessä. Isä vaivautui jopa kuskaamaan taidenäyttelyihin Ylivieskaan, kun ei niitä Oulaisissa ollut.”

Heikkilä-Palo on myöhemmin tuottajan työssään paneutunut maiseman kauneuteen, ympäristöestetiikkaan. Oma mielimaisema on yhä lapsuuden kodin ympäristö.

”Kotini oli Pyhäjoen rantatöyräällä hyvin kauniilla paikalla. Siinä maisemassa kasvaa koivuja, tuomia ja pihlajia. Toisella puolella jokea näkyy kirkko ja hautausmaa, johon isä on haudattu.”

TARJA HALLA

Musta sarviorvokki on Laihian tuliaisia.

LIISA HEIKKILÄ-PALO

Kulttuurin tuottaja ja kustantaja

Liisa Heikkilä-Palo kirjoitti ylioppilaaksi Oulaisten yhteiskoulusta ja valmistui taideopintojen jälkeen hopeasepäksi.

Syyskuussa tulee täyteen 40 vuotta Maaseudun sivistysliiton palveluksessa.

Kulttuuritoimenjohtaja toimii myös Maahengen kustantajana. Tässä tehtävässä hän on lupautunut jatkamaan eläkkeelle siirtymisen jälkeenkin.

Ansiokkaasta kulttuurityöstä hän on saanut Keski-Pohjanmaan kulttuurirahaston sekä Pohjolan talonpoikais- ja osuustoimintajärjestön palkinnon.

Perheeseen kuuluvat puoliso Risto, aikuinen poika Matti ja miniä Anna sekä Saima-neiti, kaksivuotias lapsenlapsi.

”Isän mielestä kaikkien piti tajuta, mistä se leipä lähtee”, Liisa Heikkilä-Palo muistelee. Keittiön hyllyillä köpöttelee lisää lehmäveistoksia, yhteensä viitisentoista.